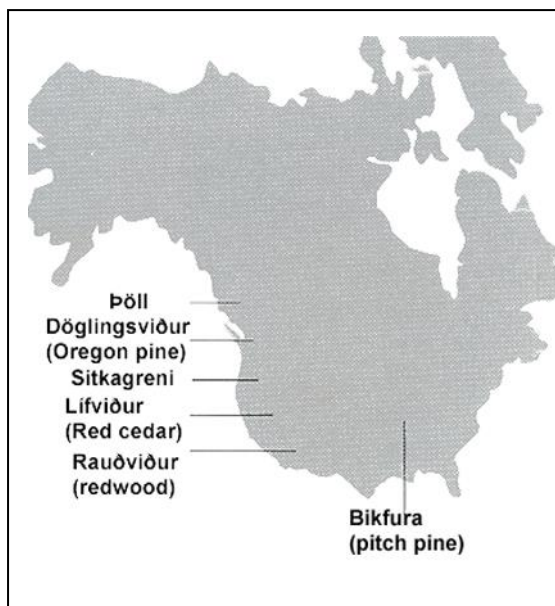

Verk: Rb-blað-Döglingsviður (Oregon Pine)

1

Heiti blaðs:**Viðartegundir - Döglingsviður****1. Almenn**

Blað þetta er í röð blaða sem fjalla um ýmsar viðartegundir. Blöðum þessum er ætlað að upplýsa notendur á timbri um eiginleika og einkenni timburs. Fjallað verður um helstu viðartegundir af mjúkvíði (barrtré) og harðvíði (laufré) sem notaðar eru til vinnslu hér á landi. Sumum viðartegundum eru gerð betri skil en öðrum og fer það eftir mikilvægi efnisins í notkun hér á landi.

Norður Ameríka, helstu barrtré

2. Heiti

Döglingsviður, douglasþöll

Pseudotsuga menziesii (Mirb.) Franco.

Enska *Douglas fir*

Þýska *Douglasie*

Franska *Douglasie*

USA *Douglas-fir, Oregon pine*

3. Heimkynni

Eins og flest barrtré í Norður-Ameríku er döglingsviður eða Oregon-pine mjög stórt tré og vaxtarsvæði þess nær yfir mest alla Norður-Ameríku frá Mexíkó til Bresku-Kólumbíu.

4. Vöxtur

Venjuleg hæð á trjánum er 50 til 65 metrar og þvermálið er 1 til 2 metrar. Í einstaka tilfellum er hæðin 100 metrar og verður þvermálið allt að 5 metrum með greina- og kvistfría stofna frá 25 til 50 metra. Úr þessu efni er hægt að framleiða stórar efnisstærðir af gegnheilum kvistfríu efni ásamt flatskornum og "skrælluðum" spæni. Döglingsviður vex öðruvísi í Danmörku, en þangað var hann fluttur 1850. Meðalvöxtur hans nær varla rauðgreni og er hann auk þess kvistóttari og ólöglegri. Þetta hefur í för með sér að styrkurinn er minni, sem burðarviður og eftirspurn er eingöngu eftir besta efninu. Greinarnar safnast í krans undir toppskotinu. Ef vaxtarskilyrði eru góð, verður toppskotið langt og einnig bilið á milli kransa, en kransanir samanstanda af 5 til 6 greinum. Dauðar greinar sitja lengur á stofninum en dauðar greinar annarra barrtrjáa. Þetta hefur þau áhrif að til þess að fá kvistfrían stofn verður að kvista stofninn.

Verk: Rb-blað-Döglingsviður (Oregon Pine)

2

5. Viðurinn

Rysjuviður döglingsviðar er frá því að vera gulhvítur yfir í rauðleitan. Kjarnaviður er rauðbrúnn og breytist við áhrif birtu yfir í það að verða brúnleitur eins og hjá skógarfuru og lerki. Haustviður er dekkri og greinilegri en í öðrum grenitegundum, og í viðnum eru oft falleg vígindi. Viðurinn er innihaldsríkur af trjækvoðu, terpentínu og sútunarsýru. Stórir trjækvoðuvasar eru ekki óvanalegir. Öðruvísi en hjá rauðgreni og skógarfuru er engin vaxtarsnúningur, sem hefur þau áhrif að efnið vinst ekki við þurrkun.

6. Rúmþyngd og styrkur

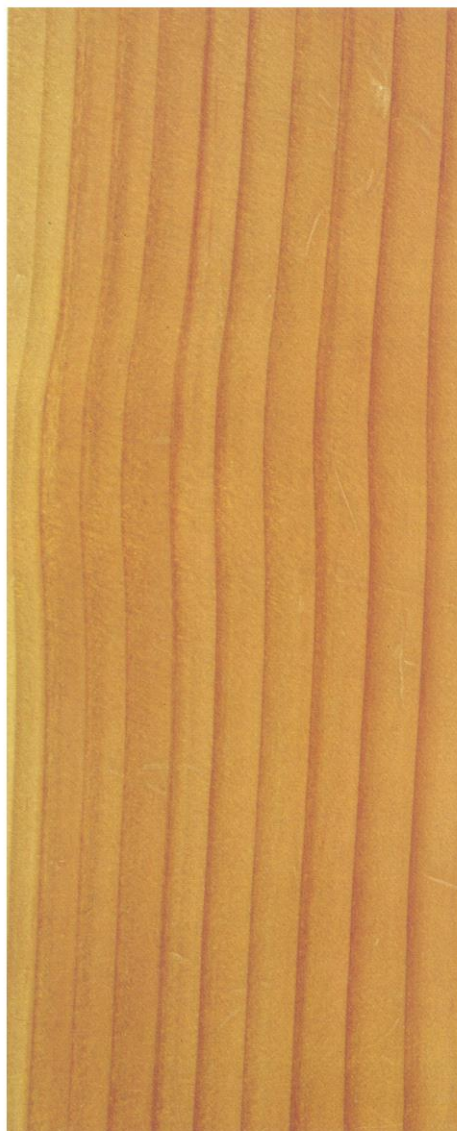
Meðalgildi rúmþyngdar fyrir kvistfrían döglingsvið er 530 kg/m^3 sem er lítið eitt hærrí en hjá rauðgreni. Miðað við þyngd er döglingsviður mög sterkt efni og er hann t.d. ca 30% sterkari í beygjustyrk en rauðgreni, en það er vegna þess að hann inniheldur meira af föstu efni.

7. Rýrnun

Rúmmálsrýrnun hjá döglingsviði er lítið eitt hærrí en hjá rauðgreni, sem er vegna meiri rúmmálsþyngdar döglingsviðar. Döglingsviður er auðveldur í þurrkun eins og flest barrtré og vegna þess að viðurinn vex að mestu leyti án vaxtarsnúnings er lítið um vinding.

8. Ending

Kjarnaviður döglingsviðar endist jafn vel í snertingu við jörð eins og furu, þ.e.a.s. 7-8 ár, eða helmingi lengur en rauðgreni. Það er efiðara að gagnvera rysju döglingsviðar en rysju furu, en döglingsviður er viðurkenndur til gagnvarnar. Hér á landi hefur döglingsviður verið notaður í glugga og hurðir, því það hefur verið trú manna að hann sé endingarbetri en furu, sem er misskilningur, því furu af sambærilegum gæðum og döglingsviður þ.e.a.s. beinvaxinn kvistlaus kjarnaviður er jafn að gæðum.

9. Vinnsla

Vinnsla döglingsviðar er vandræðalaus þegar við erum að tala um hið hefðbundna efni sem er beint og án kvista. Ef döglingsviður kemst í snertingu við járn og vatn á sama tíma þá verður hann blár, en þessu valda efni sem eru í viðnum. Auðvelt er að framleiða spón í góðum breiddum sem gerir það að verkum að hann nýtist vel til spónlagningar og fermetraverð verður því tiltölulega lágt. Eingöngu er nýtilegur geislaskorinn spónn.

Verk: Rb-blað-Döglingsviður (Oregon Pine)

3

10. Notkun

Hér á landi hefur döglingsviður verið mest notaður í innihurðir og innréttingar, glugga og útihurðir. Annars staðar er hann notaður í gólf og burðarbita og þá eingöngu geislaskorinn. Ástæðan fyrir valinu á döglingsviði í glugga og útihurðir hér á landi er sú að tréð er beinvaxið og það vindur sig lítið í þurrkun og er auðvelt í vinnslu. Hafa skal í huga að döglingsviður endist ekki vel ef hann er ekki í skjóli fyrir veðri og vindum.

11. Annað

Döglingsviður kallast heil ætthvísl trjáa sem telur sex tegundir, tvær upprunnar í N-Ameríku og fjórar í A-Asíu. Vegna þess hve tegundirnar eru líkar hafa grasfræðingar átt í erfiðleikum með að greina þær í sundur. Í gegnum tíðina hefur tegundin því verið kölluð ýmsum nöfnum sem tilheyra barrtrjám: pine (fura), spruce (greni) og hemlock (þöll). Árið 1867 var ætthvíslinni gefið eigið heiti -- Pseudotsuga-- sem þýðir "false hemlock"

(gervipöll) vegna sérstakra kóngla hennar. Bandstrikið í nafninu gefur til kynna að döglingsviður er ekki "hreinræktuð" fura þ.e.a.s. ekki af ætthvíslinni Abies. Einungis einn döglingsviður er frá norðvestur hluta Kyrrahafsstrandarinnar og er það sú lang mikilvægasta af allri ætthvíslinni. Algengasta nafnið á henni er það sama og á ætthvíslinni, sem sýnir mikilvægi hennar. Döglingsviður er "ríkistré" ríkisins Oregon í Bandaríkjunum og kallast þessi tegund því oftast Oregon Pine á verslunarmáli manna á meðal.

12. Heimildir

52 Træarter, Træindustriens træarter, 1.útg., 2. prentun 1998

Timbers of the World - Trada red booklet

Viðarfræði - Björn H. Jónsson

A handbook of Softwood - Ministry of Technology.

Ýmislegt úr viðarfræði - 2. útgáfa - Haraldur Ágústsson

Rétt notkun á timbri - 2. útgáfa - Eiríkur Þorsteinsson.

Tré og runnar - Ásgeir Svanbergsson

Naturhistoriska riksmuseet - Svíþjóð.

Træ-bogen - Villy E. Risör